Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego

wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 30. **Poniedziałek**, dnia 24. lipca 1876. **III. rocznik.**

Kredyt hipoteczny a stowarzyszenia zaliczkowe.

(Ciąg dalszy).

Stowarzyszenia nasze powstały i istnieją przedewszystkiem dla ludzi „bez mienia“, a zatem bez hipoteki, lub z tak małą, lub też tak obciążoną hipoteką, że na równi niemal stoją z tymi ludźmi „bez mienia“. I dla tego oparły swój byt na poręce solidarnéj i nieograniczonéj wszystkich członków, — t. j. na poręce sięgającéj do wszelkiéj naszéj własności tak materyalnéj, jak i moralnéj, eskontującéj naszą pracę, jéj obecne i przyszłe owoce, nasz byt i nasz honor, bo nasze słowo, nasze zobowiązanie. Dotąd eskontował u nas te wartości jedynie sprytny lichwiarz-żyd — dziś nadaliśmy im postać, formę, w której eskontować ją może széroka publiczność i wielkie banki. Ten moralny czynnik, to moralne nasze pochodzenie, ten rodowód nasz powinien nam być droższy od szlacheckiego klejnotu i strzéc go winniśmy, aby nie zatracić pierwotnéj cechy i nie wypierając się rodu naszego, pozostać jedynie instytucyami dla ludzi „bez mienia“! Zasada więc instytucyi naszych nie znosi interesu hipotecznego we właściwéj jego formie i rozmiarach.

Wchodząc do stowarzyszenia jako osobistości, jako przedstawiciele pracy i uczciwości jedynie, nie wnośmyż ze sobą czynnika, z którym z natury rzeczy walczymy, kapitału — własności nie osobistéj, bez moralnéj, a jedynie materyalnéj wartości.

Nawet stowarzyszenia kredytowe, złożone z samych tabularnych właścicieli nie mogą przyjąć formy stowarzyszenia zarobkowego. Poręka nieograniczona osobista sięga dalej, niż hipoteka rzeczowa i dla tego jest nieograniczoną; — gdyby zaś jako członkowie stowarzyszenia figurowały nie osoby, ale ich ciała tabularne, to poręka ta byłaby o tyle ograniczoną, o ile sięgają granice wartości hipoteki. I dla tego wcale nie dziwimy się, że Tow. kred. ziemskie ze zdziwieniem odrzuciło podsunięty mu w ferworze projekt rządowy, aby zamienić się a względnie, aby uznać się za stowarzyszenie zarobkowe. W jakiéjkolwiek formie łączy się kapitał a nie osoby, czy to w formie waluty, czy wartości hipotecznéj, zawsze wtedy stowarzyszenie nie jest korporacyą osób, ale spółką kapitału. I w tym leży nasza główna różnica! A jednak wskazać by można na solidarność istniejącą dawniéj w Tow. kred. ziemskiém, w Ziemstwie poznańskiém i pruskiém — lub nawet na Tow. kredytowe miejskie we Lwowie.

Ziemstwo poznańskie już nie istnieje i należy już do historyi. Co zaś znaczyła ta solidarność i o ile zdołała własność od zguby wyratować, wskazują lata między 1820. i 1830., kiedy blisko $^4/_5$ własności większéj w samych Prusiech Zachodnich drogą publicznéj licytacyi sprzedano — i kiedy kilka milionów listów zastawnych zostało bez pokrycia tak, że ziemstwo z innych funduszów takowe pokryć musiało. Gal. Tow. kred. ziemskie skoro się wzmógł fundusz rezerwowy, będący w stanie podtrzymać kurs własnych listów, odstąpiło jeszcze w r. 1868. t. j. wtedy, gdy nastały 5% listy, a Tow. kred. ziemskie wyzwoliło się z pod opieki Sejmu, od poręki solidarnéj członków, względnie dłużników, jako od rzeczy zbytecznéj. Co zaś w życiu ekonomiczném jest zbyteczne, to jest nietylko niepotrzebne, ale i zasadniczo szkodliwe. Za długi tabularne odpowiada hipoteka, odpowiada rzecz, nie potrzeba więc odpowiedzialności osobistéj, a jest ona szkodliwą, bo bałamuci publiczność, która sądzić może, iż listy dłużne, czy zastawne nie dość pewnie są ubezpieczone na wartości rzeczowéj, skoro osobista poręka okazuje się potrzebną. I nie dziw, że hipoteczne stowa-

rzyszenie kredytowe (Realcreditgenossenschaften) nie rozwijają się — a co będzie z Tow. kred miejskiem, tego przepowiadać nie chcemy — ale mimo, że kredyt hipoteczny dla miast nie jest dotąd wyczerpany i owszem wiele potrzebuje nowych ale z d r o w y c h źródeł, mimo, że Towarzystwo to pierwsze z istniejących podobnych stowarzyszeń uzyskało przywilej wydawania listów dłużnych, kotowanych na giełdzie — słowem mimo wielu przychylnych okoliczności — dotąd nie szczególnie się rozwija. Wypada jeszcze wspomnieć o Zakł. kred. włośc., który wprowadza także porękę członków, jako czynnik swojéj egzystencyi. Otóż poręka tu byłaby o tyle wytłumaczoną, iż kredyt udzielony przez tenże zakład nie jest wyłącznie r z e c z o w y m, ale w wysokim stopniu osobistym, polega bowiem na uczciwości właściciela, który wstręt mając przed kratkami, nie sprzedaje swojéj „opisanéj realności". Zresztą wielu prawników nie uznaje całego postępowania tego zastawniczego opisywania realności nietabularnéj b e z e g z e k u c y i, jako zbyt pewnego i stąd listy dłużne Zakł. kred. włośc. nie mają pewnéj podstawy realnéj, a poręka członków może téj instytucyi kiedyś być bardzo potrzebną — chociaż może nie z wielkim pożytkiem dla naszych stosunków ekonomicznych.

Wszystkie więc powyższe przykłady nie dowodzą wcale potrzeby solidarności i odpowiedzialności wszystkich w interesach hipotecznych. Że zaś odpowiedzialność ta jest naszą podstawą, przeto nie należy jej nadużywać, gdzie jéj nie potrzeba a natomiast używajmy jej wszędzie, gdzie za jéj pomocą możemy coś dla społeczeństwa pożytecznego zdziałać.

Pomijając jednak zasadnicze te kwestye zapytać wypada, w jaki sposób stowarzyszenie zarobkowe dostarczaćby mogło kredytu hipotecznego. Są tu jedynie tylko 2 drogi: albo przez udzielenie gotowych pieniędzy z funduszów własnych stowarzyszenia i powierzonych mu, albo przez wydawanie listów dłużnych, azatem z funduszów szérokiéj publiczności, kupującéj i szukającéj listów.

(C. d. n.)

Rachunki spółek zarobkowych
za I. półrocze 1876.

W dzisiejszym numerze podajemy rachunki za czerwiec. Tak mało jednak Towarzystw przysłało nam je w n a l e ż y t é j formie, że zmuszeni jesteśmy upraszać Szanowne Dyrekcye, aby się te, które sobie życzą, żeby rachunki ich umieszczane były w „Związku", wyraźnie oświadczyły i w obec redakcyi zobowiązały się regularnie najpóźniéj do 15. każdego miesiąca rachunki miesięczne nadséłać, w przeciwnym razie zmuszeni bylibyśmy rubrykę tę zarzucić, a mniemamy, że byłoby to ze szkodą dla Towarzystw, i „Związku". Korzyści zaś ze zestawień takich wtedy mogą się okazać, gdy zestawienia będą regularne i jednostajne. Pomijamy tu zupełnie wzgląd, że przyjmowanie co miesiąca innych towarzystw do spisu pociąga za sobą dla redakcyi niesłychane techniczne trudności.

Gorlice. Towarzystwo zaliczkowe. Obrót kasowy w I. półr. 1876.: Przychód. Udziały członków 9.046·42, wkładki na rach. bieżący 18.598·—, wierzyciele wekslowi 49.932·09, zwrot pożyczek na skrypta i weksle 146.837·—, zwrot pożyczek na zastaw 120·—, procenta pobrane 6.680·—, fundusz rezerwowy 150·—, zwrot kosztów administr. 35·28, zwrot kosztów procesowych 242·37, gotówka z dnia 1. stycznia 1876. r. 3694·25. Razem 235.335·41. — Rozchód: zwrot udziałów 1827·40, zwrot wkładek na rach. bieżący 3781·00, spłata akceptów własnych 41.953·42, pożyczki na skrypta i weksle 169.441·—, pożyczki na zastawy 1.555·—, procenta opłacone 3.046·57, koszta administracyi 1.470·56, zaliczki procesowe 289·08, dywidenda od udz. za r. 1875. 1806·35, gotówka z d. 1. lipca 1876. 10.165·03. Razem 235.335·41. Obrót kasowy: Przychód 235·335·41, Rozchód 225.170·38. Ogółem 460.505·79.

Lwów. Towarzystwo zaliczkowe. Daty wyjęte z półrocznego bilansu: Obrót półroczny 1,766.666·44, udziałów przybyło 8487·02, do funduszu rezerwowego przybyło 1449·01, wkładek oszczędności wpłynęło 231.534·09, weksle własne i reeskontowane 80.640, pożyczek udzielono 922 w kwocie 297.775·94.

Mielec. Towarzystwo zaliczkowe. Obrót kasowy za I. półrocze 1876. Przychód. Udziały Członków 892·25., Wkładki na rachunek bieżący 2773·25., Wierzyciele wekslowi 1400., Pożyczki udziel. Członkom na skrypta i weksle 9542.18., Pożyczki udziel. członkom na zastawy 645., Procenta 668.82., Fundusz rezerwowy 46., Koszta Administracyi 102·52.; Gotówka z r. 1875. 297·71. raz. 16.367·73. Rozchód. Udziały Człon. 268·90., Wkładki na rachunek bieżący 1973·98 Wierzyciele wekslowi 1800., Pożyczki udzielone Członkom na skrypta i weksle 10671., Pożyczki udzielone Członkom na zastawy 327·50,. Procenta 303·59., Koszta Administracyi 264·59., z czystego zysku za rok 1875. wypłacono 460·20., Gotówka dnia 30. Czerwca 1876. roku 297.97 razem 16.367·73. Ogólny zatem obrót wynosił 32735·46. Bilans Surowy. Stan czynny. Pożyczki udziel. członkom na skrypta i weksle 14806·90., Pożyczki udziel. członkom na zastawy 607·50., Koszta Administracyi i Mobiliów 311·25., Gotówka kasowa dnia 30. czerwca 1876. roku 297·97. Razem 16.023·62. Stan bierny. Udziały Człon. 4302·20., Wkładki na rachunek bieżący 5756·10, Wierzyciele wekslowi 4600., Procenta 839·87., Fundusz rezerwowy 421., z Czystego zysku za rok 1875. pozostało 105·45. Razem 16.023·62.

Rohatyn. Towarzystwo zaliczkowe. Obrót kasowy w czerwcu 1876. Przychód: Udziały członków 2535·34, wkładki na rachunek bieżący 8171·02, wierzyciele wekslowi 14.700·—, pożyczki na skrypta i weksle 12.636·60, pożyczki na zastawy 300·—, procenta 2820·02, fundusz rezerwowy 542·—, zwrot kosztów administracyi 57·21, zysk z 1875. r. 4·06, zaległe procenta 44·42. Razem 41.810·67. Rozchód: Wkładki na rachunek bieżący 974·04, wierzyciele wekslowi 1550·—, pożyczki na skrypta i weksle 36.027·37, pożyczki na zastawy 1210·—, procenta 788·26, koszta administracyi 485·70, koszta procesowe 25·23, koszta założenia i mobiliów 661·88, gotówka z końcem czerwca r. 1876. 88·19. Razem 41,810·67. Ogólny przychód wynosi 41.810·67,

Rachunki spółek zaliczkowych [illegible] miesiąc czerwiec 1876.

Spółka zaliczkowa w	Stan bierny: Udziały (z końcem miesiąca) zł.	ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	[illegible]etki (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta *) pozycyi stanu biernego zł.	ct	Stan czynny: Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct	Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta *) pozycyi stanu czynnego zł.	ct	Gotówka zł.	ct.
Białéj	7.789	35	596	—	16.211	59	2.141	40	530	60	17.822	39	10.800	—	1.300	—	1.000	—	12.10[illegible]	[illegible]322	68	101	77	34 925	52	2.471	07	5.735	—	38.189	45	2.777	99	632	56	1.132	19
Bóbrce	2.127	—	417	83	713	68	77	70	7	—	784	38	11.350	—	5.020	—	4.820	—	11.55[illegible]	[illegible]	—	—	—	13.771	35	1.309	15	1.655	—	14.117	20	322	81	416	05	23	05
Busku	9.008	—	935	97	5.050	—	170	91	4.065	—	1.165	91	4.000	—	—	—	—	—	4.00[illegible]	[illegible]383	61	—	—	15.332	—	112	—	365	—	15.585	—	783	47	—	—	125	02
Lwowie (Tow. zal.)	71.804	76	5.913	28	113376	22	43.395	98	34.394	85	122381	35	61.097	—	13 063	—	11.070	—	63.09[illegible]	[illegible]284	06	81	04	256.946	10	46.187	04	57.135	14	267.894	20	[illegible].062	30	1.544	06	2.053	93
Przemyślu	14.059	30	417	—	42.700	42	5.252	72	4.950	93	43.002	21	31.600	—	—	—	—	—	31.60[illegible]	[illegible]709	93	412	57	87.712	47	21.284	55	25.052	—	91.479	42	1.594	—	—	—	1.126	11
Samborze *)	18.311	31	1.520	—	51.408	86	25.074	81	13.641	84	62.836	83	21.098	28	6.968	88	59.792	77	30.27[illegible]	[illegible]984	72	157	05	82.733	30	140.153	89	115.667	93	107.219	26	690	72	5.998	98†	1.175	34

*) Obrót półroczny od 1. stycznia do 30. czerwca 1876.

[illegible] W tém mieści się dział przemysłowy z kwotą 5.990 zł. 90 ct.

ogólny rozchód wynosi 41.810·67. Ogólny obrót kasowy wynosi 83.621·34. — Członków 272. Pożyczek rozdano 238.

Sokal. Towarzystwo zaliczkowe. Obrót kasowy po koniec I. półr. 1876. Dochody: Udziały 6352·57, wkładki oszczędności 4905·25, wierzyciele 31.300·—, dłużnicy 5404·24, procenta 2954 55, fundusz rezerwowy 314·—, zaliczki zwrotne 52·15, koszta administracyi 174·13, dywidenda za r. 1875. 155·68. Razem 51.612·57. — Rozchód: Udziały 4 50, wkładki oszczędności 656·88, wierzyciele 9359·54, dłużnicy 38.982·64, procenta 1208·02, fundusz rezerwowy 132·88,(?) zaliczki zwrotne 207·15, koszta administracyi 379·64, zysk z r. 1875. 189·68, gotowizna w kasie 591·64. Razem 51.612·57. — Liczba członków 237. Kwota deklarowanych udziałów 13.990.

Różności.

Wydział krajowy i sprawa kredytu rolniczego. Wysadzona przez Wydział krajowy w czerwcu z. r. (patrz „Związek“ Nr. 24. i 26. z r. 1875.) ankieta, odbyła dnia 10. b. m. drugie z rzędu posiedzenie. Skład téj ankiety zmienił się o tyle, iż w miejsce Dra Skwarczyńskiego i Z. Medweczkiego weszli do niéj: Dr. Wereszczyński i Dr. A. Zgórski. — Na posiedzeniu wysłuchano referatów podkomisyi dla zbadania sprawy towarzystw zaliczkowych — a mianowicie dra Pilata o kasach zaliczkowych, dra Skałkowskiego o organizacyi towarzystw zaliczkowych i dra Zgórskiego o sprawie podatkowéj i należytości bezpośrednich. Do uchwał żadnych jeszcze nie przyszło, a gdy trzecie posiedzenie w tych dniach przez Wydział krajowy zwołane będzie, przeto podamy dopiero wtedy referaty powyższe, o ile przez ankietę przyjęte zostaną, do wiadomości czytelników.

XVII. Walne Zgromadzenie Związku niemieckiego odbędzie się w dniach 20, 21., 22. i 23. sierpnia b. r. w Gdańsku. Odezwę zwołującą to Zgromadzenie kończy Schulze tym razem zwrotem patryotyczno-niemieckim, anektującym i Gdańsk do ojczyzny niemieckiéj! Wartoby raz spróbowac, czyby nie zdołano zwołać kiedy do Gdańska, polskiego sejmiku spółek zarobkowych.

Sprawę duplikatów książeczek udziałowych rozstrzygnął sejmik północno-niemi[illegible] spółek w Prenzlau dnia 10. z. m. na wniosek Schul[illegible] podobnie, jak i nasz Patron w „Związku“ Nr. 38. z r. [illegible]

Zgromadzenie karyntskich towarzyszeń zaliczkowych. Prezydent karyntskiego Towarzystwa gospodarskiego zaprosił reprezentantów 14 stowarzyszeń zaliczkowych w Karyntyi na wspólną naradę. Zgromadzeni powzięli myśl założenia prowincyonalnego związku stowarzyszeń dla Karyntyi, przeciw czemu p. Ziller w ostatni[illegible] „Genossenschaft“ dość gwałtownie występuje, nie opuszczając w argumentacyi swéj sposobności dowodzenia per analogiam, „że jak niezbitą okazało się prawdą, iż Rada państwa, z bezpośrednich wyszła wyborów, zastąpić może i musi Radę państwa, wyszłą z delegacyi sejmowych — tak i centralny ogólny Związek zastąpić może i powinien Związki prowincyonalne“. Zamiast odpowiedzi — żywimy nadzieję, że nasz Związek polski zada przecież kłam tym argumentom i że Patron nasz i Wydział postarają się o to, aby Niemcy nie mogli ku poparciu swoich zachcianek wskazać kiedyś na nas, jak dziś wskazują na Związek morawsko-szląski, który widocznie nie ma sił żywotnych — skoro przez półtora roku mało co — a od pół roku nic nie robi.

Zgromadzenie karyntskich Towarzystw zaliczkowych uchwaliło wnieść petycyą do Rady państwa o uwolnienie towarzystw zarobkowych tylko dla członków istniejących, od podatków i należytości bezpośrednich, a Wydział krajowy karyntski przyrzekł podobną petycyą wnieść od siebie. Zarazem wniesiono prośbę do Namiestnika Karyntyi aby polecił wstrzymanie wszelkich egzekucyi przeciw towarzystwom za zaległe podatki i należytości, dopóki sprawa ta przez Radę Państwa załatwioną nie będzie.

Nie wątpimy, że i nasz Wydział podobnie postąpi z podobnymi wnioskami, których przyjęcia od naszéj ankiety spodziewać się możemy.

Bilanse spółek zarobkowych za r. 1875.

Towarzystwo zaliczkowe urzędników i sług galicyjskich dróg żelaznych we Lwowie. Liczba członków 432. *a)* Rachunek Strat i Zysków. Winien. Zużycie inwentarza 10% 136·61, wydatki ogólne (koszta administracyi, porta, lokal, opał, światło, usługa, remuneracye, prowizya etc.) 2522·22, koszta sądowe i adwokackie 334·29, zysk czysty 2310·46. Razem 5203·58. — Ma. Odsetki 3086·65, prowizya od ubezpieczeń 1997·66, zysk pozostały z roku 1874. 200·—, wpływy nadzwyczajne 19·27. Razem 5303 58. *b)* Bilans za rok 1875. Stan czynny. Stan kasy z 31. grudnia 1875. 337·90, zaliczki na weksle i skrypta 100.324·86, Dr. Ludwik Vrabetz 4462·—, należytości u członków za premie asekuracyjne, koszta sądowe i notaryalne, czynsz naprzód zapłacony etc. 476·55, inwentarz 1210·—. Razem 106.811·31. — Stan bierny. Fundusz rezerwowy 1255·50 udziały członków 14.213·47, wkładki oszczędności 9265 26, zaliczki Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie 75 061·86, zaliczki filii banku narodowego 200·—, fundusz dyspozycyjny 42·76, rachunek Sospeso 4462·—, zysk czysty 2310·46. Razem 106.811·31. Dyrekcya: Józef Przybysławski, Józef Jurystowski i Jan Czajkiewicz.

☞ *Przypominamy, że dnia 31. b. m. mija termin opłacania bezpośrednich należytości w myśl ustawy z d. 23. maja 1873. — a zarazem zwracamy uwagę na odnośne wskazówki w „Związku“ Nr. 4. z bież. roku.*

Wydaca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie, Hotel Żorża.